

WPROWADZENIE

Po raz drugi, w ciągu ostatnich lat¹, zebrali się przedstawiciele większości akademickich ośrodków ekonomii politycznej na ogólnopolskiej konferencji naukowej w dniach 16 - 18 maja 1985 r. w Bronisławowie n. Zalewem Sulejowskim, w woj. piotrkowskim.

Tematem konferencji, zorganizowanej przez Zakład Ekonomii Politycznej Kapitalizmu Uniwersytetu Łódzkiego wspólnie z Instytutem Nauk Ekonomicznych PAN w Warszawie była "Rola państwa kapitalistycznego w sterowaniu procesami gospodarczymi i społecznymi w ujęciu współczesnej burżuazyjnej teorii ekonomii". W konferencji uczestniczyło ok. 70 osób, w tym kilka reprezentowało zagraniczne ośrodki naukowe: Związku Radzieckiego, Niemieckiej Republiki Demokratycznej i Czechosłowacji.

Otwarcia konferencji dokonał jej przewodniczący prof. dr hab. Janusz Górski, który stwierdził, że celem obrad jest bliższe poznanie poglądów i sporów toczących się we współczesnej burżuazyjnej myśli ekonomicznej na temat funkcji i zakresu stosowanych metod oddziaływania państwa na życie gospodarcze i społeczne, wysnucie wniosków co do skuteczności stosowanych metod i ewentualnej możliwości wykorzystania niektórych doświadczeń państw kapitalistycznych w odmiennych warunkach społeczno-ekonomicznych i politycznych.

W toku trzydniowych obrad konferencji przedstawiono trzynaście referatów i czternaście komunikatów naukowych.

¹ Pierwsze spotkanie odbyło się w maju 1983 r. w Podklasztorzu k. Sulejowa. Por. "Acta Universitatis Lodziensis" 1985, Folia oeconomica 49, Przemiany w ekonomii zachodniej (burżuazyjnej i socjaldemokratycznej) lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Pierwszy dzień obrad:

1. Prof. dr hab. Janusz Górski, Spory w ekonomii burżuazyjnej na temat roli państwa w sterowaniu procesami gospodarczymi i społecznymi, [referat], Uniwersytet Łódzki.
2. Prof. dr hab. Adam Szeworski, Interwencjonizm państwowy w świetle historycznej ewolucji funkcji społeczno-gospodarczych państw kapitalistycznych, [referat], Uniwersytet Warszawski.
3. Prof. dr Gisela Kahl, Postęp naukowo-techniczny a kryzys burżuazyjnych teorii regulowania gospodarki, [referat], Uniwersytet w Jenie, NRD.
4. Dr Bogusław Pledor, dr Piotr Wilczyński, Regulacja ekonomiczna i społeczna w gospodarce Stanów Zjednoczonych. Instrumentarium realizacji i aspekty teoretyczne, [referat], Akademia Ekonomiczna, Wrocław.
5. Dr Andrzej Wojtyła, Ekonomiczna rola państwa kapitalistycznego - główne kwestie sporne dotyczące aspektu regulacyjnego, [komunikat], Akademia Ekonomiczna, Kraków.

Drugi dzień obrad (przed południem):

6. Prof. dr hab. Alfred Börsch, Cechy charakterystyczne alternatywnej ekonomii politycznej w Republice Federalnej Niemiec, [referat], Centralny Instytut Nauk Ekonomicznych Akademii Nauk, NRD.
7. Prof. dr hab. Klaus O. W. Müller, Nowe tendencje w burżuazyjnej teorii ekonomicznej w zakresie kształtowania polityki gospodarczej, [referat], Centralny Instytut Nauk Ekonomicznych Akademii Nauk, NRD.
8. Doc. dr Witold Lejman, Rola państwa w systemie społeczno-gospodarczym kapitalizmu - ujęcie ekonomii neoinstytucjonalnej, [referat], Uniwersytet Łódzki.
9. Dr Paweł Pawłowski, "Public choice" - nowy kierunek ekonomii instytucjonalnej na temat regulacyjnej funkcji państwa kapitalistycznego, [komunikat], Akademia Ekonomiczna, Poznań.
10. Dr Eugeniusz Kwiatkowski, Uwagi w kwestii roli pieniądza i polityki pieniężnej w ekonomii burżuazyjnej, [komunikat], Uniwersytet Łódzki.
11. Dr Jan L. Bednarczyk, Co nowego wnoszą "supply-side economics" do problematyki stabilizacji gospodarczej we współczesnym kapitalizmie, [komunikat], Wyższa Szkoła Inżynierska, Radom.

12. Mgr Leszek Filipowicz, Ekonomia podaży - propozycja interpretacji pojęcia, [komunikat], Instytut Nauk Ekonomicznych, Polska Akademia Nauk, Warszawa.
13. Dr Marek Pasieka, Teoretyczne źródła i treści ekonomii podaży, [komunikat], Uniwersytet Łódzki.

Drugi dzień obrad (po południu):

14. Prof. dr hab. Klaus Müller, W kwestii teoretycznych kontrowersji między neomonetaryzmem a neokeynesizmem na przykładzie sterowania procesem reprodukcji za pośrednictwem pieniądza i procentu, [referat], Wyższa Szkoła Techniczna, Karl-Marx-Stadt, NRD.
15. Doc. dr Harald Kunze, Problemy międzynarodowej państwowo-monopolistycznej polityki przemysłowej w Europie Zachodniej, [referat], Uniwersytet w Jenie, NRD.
16. Prof. dr hab. Joachim Meisner, Rola państwa burżuazyjnego w koncepcjach konwergencyjnych, [referat], Akademia Ekonomiczna, Katowice.
17. Doc. dr hab. Leon Olszewski, Polityka przemysłowa wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych, [referat], Uniwersytet Wrocławski.
18. Dr Zbigniew Podlasiak, Polityka przemysłowa państw zachodnioeuropejskich, [komunikat], Uniwersytet Łódzki.
19. Dr Zbigniew Jurczyk, Polityka antycykliczna Stanów Zjednoczonych w latach 1970-1984, [komunikat], Uniwersytet Wrocławski.
20. Dr Zdzisław Puślecki, Protekcjonizm jako forma interwencjonizmu państwowego w sferze handlu zagranicznego zachodnich krajów uprzemysłowionych, [komunikat], Instytut Zachodni, Poznań.
21. Dr Marian Noga, Społeczny cel gospodarowania w ujęciu ekonomii neoklasycznej i neoinstytucjonalnej, [komunikat], Akademia Ekonomiczna, Wrocław.

Trzeci dzień obrad:

22. Doc. dr hab. Adam Gwiazda, Próba oceny selektywnego interwencjonizmu państwowego na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec, [referat], Uniwersytet Gdański.

23. Dr Tadeusz Hadrowicz, Krytyka "państwa dobrobytu" we współczesnej zachodniej myśli społeczno-ekonomicznej, [referat], Uniwersytet Łódzki.
24. Dr Grażyna Rongiers, mgr Kornelia Woldan, Polityka dobrobytu a nierówności społeczne, [komunikat], Akademia Ekonomiczna, Wrocław.
25. Dr Krzysztof Opawski, Konserwatywne "państwo dobrobytu" - model aktywności gospodarczej państwa w Republice Federalnej Niemiec w latach osiemdziesiątych, [komunikat], Instytut Nauk Ekonomicznych, Polska Akademia Nauk, Warszawa.
26. Dr Urszula Lorenowicz, Realizacja ekonomicznej i socjalnej funkcji państwa na przykładzie Szwecji, [komunikat], Akademia Ekonomiczna, Kraków.
27. Dr Stanisław Szukalski, Polityka strukturalna państwa kapitalistycznego na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec, [komunikat], Uniwersytet Łódzki.

Przebieg obrad i dyskusja prowadzona w ich toku pozwalają na sformułowanie kilku istotnych spostrzeżeń, nie pretendujących do podsumowania bardzo ożywionej, ciekawej wymiany poglądów:

1. Konferencja dowiodła, że nie można badać współczesnej teorii ekonomii państw kapitalistycznych bez konfrontacji z praktyką. We współczesnej ekonomii Zachodu dominuje obecnie konserwatywny nurt zwany ekonomią podaży, będący reakcją na tzw. ekonomię popytu związaną ściśle z teorią Keynesa i neok Keynesistów. Stosowanie w praktyce gospodarczej zaleceń ekonomii podaży, np. w Stanach Zjednoczonych za czasów prezydentury R. Reagana, przyniosło pewne pozytywne rezultaty. Zasadniczym przedmiotem wymiany poglądów w toku konferencji stała się weryfikacja teoretycznych założeń ekonomii podaży i efektów jej stosowania w praktyce oraz zakresu roli państwa w sterowaniu gospodarką kapitalistyczną ostatnich lat. Centralnym zagadnieniem dyskusji stała się więc kwestia ekonomii podaży a gospodarcza i społeczna rola państwa kapitalistycznego ostatnich lat.

2. Myśl przewodnią referatów i komunikatów oraz dyskusji w tych podstawowych sprawach ująć można w sposób następujący:

a. Ekonomia podaży nie stanowi zwartego systemu ekonomicznego, przeciwnie, jest ona połączeniem różnych poglądów, różnych szkół ekonomicznych, w których dominują koncepcje kierunku neoliberal-

nego. Propaguje więc ekonomia podaży model czystej gospodarki prywatno-kapitalistycznej, bez ingerencji państwa w wolną grę sił ekonomicznych, ograniczenie roli związków zawodowych, opiekuńczej funkcji państwa itp.

b. Należy odróżniać deklaracje słowne zawarte w formułowanych koncepcjach zwolenników ekonomii podaży od rzeczywistych treści występujących w praktyce. Praktyka stosowania zaleceń tej ekonomii wskazuje, że jej programowy antykeynesizm, ograniczanie czy nawet eliminowanie roli państwa i stosowanych przez nie narzędzi interwencjonizmu nie znajduje potwierdzenia w rzeczywistości. Okazuje się bowiem, że tzw. reaganomika czy thatcheryzm w Anglii stosują w najczystszej postaci zalecenia keynesizmu, m. in. politykę deficytu budżetowego, wzrostu długu państwowego, czy kierowania głównego strumienia wydatków państwa na zbrojenia.

c. Zakres ekonomicznych funkcji państwa kapitalistycznego jest nadal znaczny. Współczesny kapitalizm nie może wycofać się z regulowania procesów gospodarczych, z ekonomiczno-interwencyjnych funkcji. Wymaga tego osiągnięty poziom rozwoju sił wytwórczych, układ stosunków ekonomicznych, dlatego też różnorodne formy centralnej koordynacji są nadal konieczne.

d. Dotychczasowe sukcesy ekonomii podaży, ściślej jej zaleceń w praktyce, mają charakter przejściowy i dotyczą praktycznie Stanów Zjednoczonych, co znalazło swój wyraz w zwiększeniu stopy wzrostu gospodarczego, zredukowaniu stopy inflacji, ograniczeniu rozmiarów bezrobocia.

e. Trwałe, czy względnie trwałe efekty zaleceń ekonomii podaży są widoczne w dziedzinie sfery wydatków socjalnych i ograniczania opiekuńczych funkcji państwa. Skoncentrowany atak ekonomii podaży na te funkcje wywołany jest dążeniem do zwiększenia pola dla wzrostu zysków, a zarazem zwiększenia środków na zbrojenia.

f. Widoczny "kurs na ekonomię podaży" w ostatnich latach jest funkcją długotrwałego kryzysu kapitalizmu, którego początki sięgają 1973 r. i dążenia współczesnej burżuazji do przerzucenia jego kosztów, ciężaru, na świat pracy oraz wyjścia z tego kryzysu kosztem innych klas i warstw społecznych.

Tych kilka uwag nie wyczerpuje bogactwa problemów poruszonych na odbytej konferencji. Kontynuacją tych prac badawczych ma być

kolejna konferencja na temat "Współczesna burżuazyjna ekonomia polityczna wobec podstawowych problemów gospodarczych kapitalizmu".

Witold Lejman